

СЪДЪРЖАНИЕ

За този сборник 13

Радосвет Коларов

(Институт за литература, БАН, София)

Към дълбините на айсберга – в памет на проф. Боян Ничев..... 15

I. Сравнителното литературознание и променящият се диалог между литературите и културите

Ян Кошка

(Институт за световна литература, Братислава)

Понятието „световна литература“ в научните трудове на Боян Ничев 19

Христина Балабанова

(Институт за литература, БАН, София)

Контексти и конотации на някои методологически постановки в „Основи на сравнителното литературознание“ на Боян Ничев 29

Борис Минков

(Институт за литература, БАН, София)

Школата в Констанц и сравнителното литературознание 40

Павол Копърда

(Университет „Константин Философ“, Нитра)

„Типологически аналогии“ и конкретни развойни модели на литературния процес 51

Николай Аретов

(Институт за литература, БАН, София)

Славянско versus балканско 62

Румяна Станчева

(Институт по балканистика, БАН, София)

Национално, регионално, европейско в балканското сравнително литературознание 72

Йордан Ефтимов*(Нов български университет, София)*

Глобализация и световна литература 89

Вера Ганчева*(Софийски университет „Св. Климент Охридски“)*

Литературата като полилог 95

II. Литературната история като комуникативен модел.**Историческа и поетологическа памет на жанра****Панайот Карагъзов***(Софийски университет „Св. Климент Охридски“)*

История и историография на славянския литературен

XX век. Тезиси с особен оглед на

„партоцентричната“ същност на века 105

Албена Вачева*(Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград)*

Литературни истории и историография 119

Йонка Найденова*(Институт за литература, БАН, София)*

Унгарската литературна история в българска среда

(Въпроси на периодизацията) 133

Владимир Кржиш*(Славянски институт, Прага)*

Парадигматика на жанра в ранното Българско възраждане 161

Людмила Миндова*(Институт по балканистика, БАН, София)*

Епосът в дубровнишко-далматинската литература 168

Магда Карабелова*(Институт за литература, БАН, София)*

Историческата проза на Вера Мутафчиева и теоретическите

възгледи на Боян Ничев за пътя на българския роман 175

Ерика Лазарова*(Център по наукознание и история на науката, БАН, София)*

Историческият роман на Вера Мутафчиева като ставащо

битие и намиране на изгубеното време 185

Ина Христова*(Софийски университет „Св. Климент Охридски“)*

Сръбският роман – между традиционно и модерно 201

Илиана Кърликова*(абсолвент на Югозападен университет**„Неофит Рилски“ – Благоевград)*

Романът „Нож“ на Вук Драшкович –

етническата дилема на една нация 214

**III. Степени и форми на междулитературно
и междукултурно общуване****Христо Манолакев***(Институт за литература, БАН, София)*

Мотивът за „руините“ в българската възрожденска литература.

Руините и езиците на романтичното клише 227

Лиляна Минкова*(Институт за литература, БАН, София)*

Петко Рачов Славейков и Доситей Обрадович.

(За Славейковия превод „Извод от советите на здравий разум“) 243

Светлана Василева-Карагъзова*(Софийски университет „Св. Климент Охридски“)*

Двете лица на Контрареформацията при славяните 255

Татяна Стойчева*(Софийски университет „Св. Климент Охридски“)*

Под повърхността на привидностите. Образът на

българите в „Пребиваване в България“ от

Станислас Сейнт Клер и Чарлс Брофи 268

Мариана Нихоритис*(Солунски университет, филиал – Козани, Гърция)*

Българската поезия в Антологията на гръцкия

преводач и поет Арис Диктеос 284

Нина Пономарьова*(Институт по славянознание, Москва)*

Сибир през погледа на Йордан Радичков 302

IV. Читател, текст, интерпретация**Добромир Григоров***(Софийски университет „Св. Климент Охридски“)*

Генеалогия на читателя

(Как и къде съществува литературният феномен) 317

Мирослав Дачев (Нов български университет, София)	
Химическата метафора	326
Милена Кирова (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)	
Чудото с „женския разум“ в библейския текст	336
Цветан Ракъовски (Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград)	
„Египетская марка“ на О. Манделщам и „Двойник“ на Достоевски. (Литературата между текстовете)	345
Милена Цанева (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)	
За женските образи във Вазовата проза	357
Людмила Григорова (Институт за литература, БАН, София)	
Метаморфозите на Ева у Г. П. Стаматов и Д. Димов (сравнителен анализ)	369
Калина Бахнева (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)	
Старост и субектност в романа на Албена Стамболова „Хоп-хоп звездите“	378
V. Южнославянската модерност в хронотопа на европейската култура	
Емилия Стайчева (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)	
Психея или мотивът „съблазън“ в ранната лирика на модернизма	395
Жоржета Чолакова (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“)	
Примитивът като естетически коректив на зенитизма	401
Елизария Рускова (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)	
Фантазмът в драмите на Хенрик Ибсен и П. Ю. Тодоров	411
Елена Дараданова (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)	
Риданието на водоскока (Модернистката лирика на Тин Уевич)	423

Албена Иванова*(Институт за литература, БАН, София)*

Маските в поезията на Антун Густав Матош 436

Пламен Антоф*(Институт за литература, БАН, София)*Неоавангардисткият спазъм на 60-те: контрамодерни
рефлексии в българската проза..... 442**VI. Боян Ничев – човекът и ученият****Надежда Драгова***(Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград)*

Боян Ничев в моите спомени..... 455

Диана Ралева*(Институт за литература, БАН, София)*

Проф. Боян Ничев (1930-1997). Избрана библиография 466

ЗА ТОЗИ СБОРНИК

Днес темата за европейските културни и литературни диалози е едно широко поле за изява, където националните и регионални различия придобиват особена ценност като необходим контекст за съвременното разбиране на европейската идентичност. Авторите на съдържащите се в сборника „Под знака на европейските културни диалози“ литературнонаучни текстове, в голяма част от които българската и славянските литератури заемат централно място, споделят убеждението, че познанието за себе си е неразделна част от познанието на другия, че като рождба на модерната епоха националната специфика предполага висока степен на взаимно отваряне на литературите, но тя се проявява и като настройка на съзнанието за диалогично-полемично свързване на тълкувателните подходи и оценки от миналото и настоящето.

Темата за културния диалогизъм припомня широкоспектрната литературоведска дейност на проф. Боян Ничев (1930-1997), в която сравнителният подход при проучването на българската и славянските литератури има водещо значение. Сборникът се издава в негова памет и тематичните блокове, в които са групирани публикуваните статии, очертават проблемните сфери на научните му изследвания и интереси в поредица от съвременни интерпретации: методологически проблеми на сравнителното литературознание с оглед отношението му към литературната теория и история и новите методи в хуманитаристиката; типологизиране на южнославянското (и балканско) литературно развитие в рамките на европейската културна цялост; българската литература като субект и обект на международна рецепция; архетипните повестувателни модели и тяхната съвременна употреба; компаративна тематология и типология на жанра (със специален поглед към българския роман и съвременната българска проза); връзката национална литература – регионална литература – световна литература (и как днес балканското измества славянското). Обособяването на тематични раздели притежава полезния ефект на подредената обозримост за унаследено и новопостигнато в българското мислене за литературата и конкретно в начините на съпоставяне и съотнасяне на българската литература с общоевропейските художествени и културни процеси, за формите на

нейното участие в културно-географски и други литературни общности и формации. Композицията на сборника повтаря програмата на международната конференция, която се проведе в края на 2004 г. и която бе организирана от секция „Сравнително литературознание“ на Института за литература към БАН.

Христина Балабанова